

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

Хмельницького фахового коледжу

Університету „Україна”

Ольга ПОЛЬОВИК

01 09 2025 р.

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Повна назва дисципліни (державною мовою)	Інклюзивне суспільство
Спеціальність	П10 Соціальна робота та консультування
Освітня програма	Соціальна робота
Рівень освіти	фахова передвища освіта
Статус навчальної дисципліни	обов'язкова
Курс і семестр вивчення	2 курс, 4 семестр
Кількість кредитів ЄКТС	4
Розподіл за видами занять та годинами навчання (зазначаються відповідно до навчального плану)	Лекції 28/6 год.
	Семінарські – 14/4 год.
	Самостійна робота 78/140 год.
Вид індивідуального завдання	Реферат/тести
Форма підсумкового контролю	залік
Матеріали до курсу розміщені на сайті Інтернет-підтримки навчального процесу	https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=28403
Циклова комісія	соціально-економічних та загальноосвітніх дисциплін
Викладач	Добровіцька Олена Олександрівна – викладач циклової комісії соціально-економічних та загальноосвітніх дисциплін Хмельницького фахового коледжу, кандидат педагогічних наук, доцент
Контактна інформація викладача для консультацій	Телефон інституту: (0382) 70-45-56 Телефон викладача: 096-950-43-** Електронна пошта: Libaddobr@gmail.com Кабінет: 25
Анотація навчальної дисципліни	
Мета дисципліни	формування у майбутніх фахівців базових знань роботи з особами з інвалідністю та професійно-орієнтованого світогляду на проблеми інклюзії, підготовка до соціально-педагогічної діяльності у закладах освіти, соціально-реабілітаційних центрах, інклюзивно-ресурсних центрах тощо
Мета орієнтована на формування компетентностей	Курс спрямований на вироблення таких загальних компетентностей, як:

	<ul style="list-style-type: none"> - здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; - здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя; - здатність діяти соціально відповідально та свідомо. <p>На вироблення таких спеціальних (фахових, предметних) компетентностей (ФК) як здатність розуміти соціально-психологічні явища, процеси становлення, розвитку та соціалізації особистості</p>
<p>Очікувані результати навчання</p>	<ul style="list-style-type: none"> - застосовувати етичні принципи і стандарти соціальної роботи у професійній діяльності; - аргументувати шляхи подолання проблем та обирати методи їх розв'язання; - знаходити рішення для покращення соціального добробуту і соціальної безпеки громадян; - визначати зміст і види співпраці з представниками різних професій, груп, громад у професійній діяльності; - демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень згідно з етикою соціальної роботи.
<p>Перелік тем навчальної дисципліни</p> <p>МОДУЛЬ 1</p> <p>Змістовий модуль 1.</p> <p><i>Теоретичні аспекти основ інклюзії</i></p> <p>Тема 1. <i>Інклюзивна освіта як сучасний соціально-педагогічний феномен.</i> Визначення понять „інтеграція” та „інклюзія”. Поняття „інвалідність”, ототожнення терміну „людина з особливими освітніми потребами” як „особа з інвалідністю”. Основні причини інвалідності, категорії та моделі, 3 групи інвалідності.</p> <p>Тема 2. <i>Зарубіжний досвід впровадження інтегрованого та інклюзивного навчання.</i> Досвід впровадження інтегрованого та інклюзивного навчання за кордоном. Інклюзивна освіта в Україні.</p> <p>Тема 3. <i>Еволюція ставлення до людей з інвалідністю</i></p> <p>Схема періодів розвитку ставлення до інвалідів у Західному суспільстві та в Україні. Періоди розвитку ставлення до інвалідів у Західному суспільстві: передіндустріальний, індустріальний, постіндустріальний та сучасний періоди. Зарубіжні досягнення в соціальній політиці за останні роки. Періоди розвитку ставлення суспільства до людей з особливими освітніми потребами в Україні: монастирський, медичний, лікувально-педагогічний та сучасний періоди. Особливості їх проходження.</p> <p>Змістовий модуль 2</p> <p><i>Нормативно-правова база забезпечення освітою осіб з інвалідністю</i></p> <p>Тема 4. <i>Інституціональне середовище забезпечення освіти дітей та молоді з інвалідністю.</i> Міжнародні документи, що захищають і гарантують права людей з особливими освітніми потребами. Декларація ООН „Про права інвалідів”, Конвенція ООН „Про права дитини”, Загальна декларація</p>	

„Про геном людини і права людини”. Законодавче забезпечення освітніх прав, реабілітації та соціального захисту людей з особливими освітніми потребами в Україні. Закон України „Про реабілітацію Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні”. Закон України „Про основи соціальної захищеності Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні”, Закон України „Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям з інвалідністю”.

Тема 5. Державна типова та індивідуальна програми реабілітації осіб з інвалідністю.

Мета, завдання та загальна спрямованість Державної типової програми реабілітації осіб з інвалідністю. Види і зміст гарантованих державою реабілітаційних послуг особам з інвалідністю незалежно від причини інвалідності. Об'єм додаткових реабілітаційних послуг особам з порушенням опорно-рухового апарату, з вадами слуху, зору, при психічних захворюваннях та розумовій відсталості. Умови реалізації Державної типової програми реабілітації. Принципи формування та завдання індивідуальної програми реабілітації. Структура індивідуальної програми реабілітації, етапи її розробки.

Змістовий модуль 3.

Практичне застосування форм та методів роботи в інклюзивному середовищі

Тема 6. Універсальна доступність освітнього закладу. Ознаки універсальної доступності. Елементи доступності прилеглої території. Доступність всередині приміщення. Наявність інформаційних табло/пиктограм. Поняття „універсальний дизайн”. Методика визначення доступності об'єкту громадського призначення для людей з особливими освітніми потребами.

Тема 7. Правила спілкування і співпраці з особами з інвалідністю у закладі освіти. Особливості соціальних контактів із особами з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі. Особливості співпраці з особами з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі.

Тема 8. Основи жестової мови. Жестова мова. Історія виникнення. Класифікація жестових мов. Українська жестова мова. Основні правила жестикуляції. Поради при спілкуванні з нечуючими людьми.

Тема 9. Види реабілітації для людей з інвалідністю. Медична та фізична реабілітації. Соціальна реабілітація. Психологічна реабілітація. Педагогічна реабілітація. Професійна реабілітація. Трудова реабілітація. Побутова реабілітація. Фізкультурно-спортивна реабілітація. Методи та засоби проведення реабілітації. Особливості проведення реабілітаційних заходів. Установи, що займаються реабілітацією.

Змістовий модуль 4.

Досвід впровадження інклюзивної освіти в Україні

Тема 10. Досвід впровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх школах та центрах розвитку дитини. Запровадження інклюзивного навчання у провідних школах. Досвід та перспективи розвитку інклюзії у ЗОШ. Підготовка фахівців. Практика застосування інклюзії у центрах розвитку дитини, інклюзивно-ресурсних центрах.

Тема 11. Досвід впровадження інклюзії в Університеті „Україна”. Впровадження інклюзивного навчання в Університеті „Україна”. Провідні структурні підрозділи університету. Соціально-педагогічна робота зі студентами з особливими освітніми потребами. Медико-реабілітаційна складова освітнього процесу в закладі освіти.

Рекомендовані джерела:

Базова література

1. Нормативно-правова база в сфері інклюзивної освіти [Електронний ресурс] . – Режим доступу : www.ussf.kiev.ua/ielegalframework/
2. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 248 с.
3. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Інклюзивне навчання. Видавництво: Кенгуру, 2019. 160 с.
4. Чеботарева А. Психолого-педагогічний супровід навчання дітей з інтелектуальними порушеннями. Видавництво: Кенгуру, 2020. 256 с.

5. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Інклюзивна практика: технології навчання. Видавництво: Кенгуру, 2019. 160 с.
6. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Педагогічні технології інклюзивного навчання. Видавництво: Кенгуру, 2018. 160 с.
7. Данілавічюте Е. Концептуальна модель використання МКФ-ДП в інклюзивному навчальному процесі. Особлива. 2018. № 4. С.53–64.
8. Данілавічюте Е. Діти з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі. Особлива дитина. 2018. № 3. С. 7–19.
9. Дивнич Л. Соціалізація дитини з особливими потребами : соціальнопедагогічна діяльність як спосіб супроводження процесу соціалізації. Соціальний педагог. 2018. №12. С. 7–10.
10. Довідник безбар'єрності / упоряд. Т. Касьян. Харків : IST Publishing, 2022. 224 с.
11. Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики: тези доповідей XXII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 30 листопада – 1 грудня 2022 р.), у 2-х частинах. Ч. 1. – К.: Уні верситет «Україна», 2022. – 333 с.
12. Іщук В., Линник Л., Торбенко О. Кольоротерапія. Технологія застосування кольору у реабілітації та оздоровленні дітей з особливими потребами. Дефектолог. 2018. №2. С. 20–22.
13. Кирилова О. Поняття "арт-педагогіка" у контексті науковотермінологічного апарату професійної педагогіки . Молодь і ринок. 2018. № 11. С. 160–163.
14. Перхун Л. Впровадження інклюзивної освіти в українському освітньому просторі. Імплементация європейських стандартів в українські освітні дослідження : зб. матер. II Міжнар. наук. конфер. Укр. асоціації дослідників освіти 15 червня 2018 р. / Укр. асоціація дослідників освіти, НАПН України ; [редкол.: С. А. Щудло, О. Заболотна, О. Ковальчук]. Київ, 2018. С. 116–120.
15. Попова О., Киричок С. Діти з особливими освітніми потребами : розвиток інклюзивної освіти в Україні. Психолог. 2018. № 13-14. С. 90–96.
16. Решетнік В. Українська автентика в арт-терапії. Практичний психолог. 2019. № 2. С. 21–26.
17. Волгіна О. М., Іванова О. Л. Соціальний супровід людей з інвалідністю на робочому місці : посібник / ПРООН в Україні, Спільна Програма «Сприяння інтеграційній політиці та послугам для людей з інвалідністю в Україні». Київ : Ваіте, 2018. 36 с.
18. Гендерний аудит доступності : методичні рекомендації / Л. Ю. Байда, Я. В. Грибальський ; Нац. Асамблея людей з інвалідністю України. Київ, 2018. (травень). 72 с.
19. Методологічні засади та технології інклюзії у ЗВО. Досвід Університету «Україна»: кол. моногр. / Таланчук П. М., Чайковський М. Є. та ін.; за наук. ред. П. М. Таланчука. — К.: Університет «Україна», 2018. — 481 с.
20. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів : навчально-методичний посібник / за заг. ред. М. А. Порошенко [та ін.]; Всеукр. благод. організація «Благодійний фонд Порошенка». Київ, 2018. 252 с.
21. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
22. Психолого-педагогічний супровід навчання дітей з інтелектуальними порушеннями [Текст] / О. В. Чеботарьова, Г. О. Блеч, І. В. Гладченко та ін. Харків : Ранок , 2020. 256 с.
23. Соціально-педагогічна робота з молоддю з особливими потребами в інклюзивному освітньому просторі : монографія / М. Є. Чайковський. Київ, 2015. 439 с.
24. Теоретико-методологічні засади впровадження інклюзії в закладах освіти : монографія / за ред. М. Є. Чайковського ; ХІСТ Університету «Україна». Київ : Університет «Україна», 2019. 460 с.
25. Тихонова, К. С. Труднощі навчання: дислексія, дисграфія, диспраксія, дискалькулія [Текст] / К. С. Тихонова. Харків : Ранок, 2020. 152 с.
26. Швед М. Основи інклюзивної освіти : підручник / Марія Швед. Львів : Український католицький університет, 2015. 360 с.

Допоміжна література

1. Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики: тези доповідей. URL: https://uu.edu.ua/actual_problems_of_education_and_upbringing_of+disabled.

2. Архітектурна доступність шкіл: навч.-метод. посіб. / за заг.ред. Л. Ю. Байди, О. В. Красюкової-Еннс; кол. авторів: В. О. Азін, Я. В. Грибальський, Л. Ю. Байда, О. В. Красюкова-Еннс. Київ, 2012. 88 с.
3. Бойчук Ю.Д., Бородіна О.С., Микитюк О.М. Інклюзивна компетентність майбутнього вчителя основ здоров'я : монографія. Харків : ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2015. 117 с.
4. Горілий А.Г. Історія соціальної роботи / А. Г. Горілий; Навчальний посібник. Тернопіль : Видавництво «Астон», 2004. 174 с.
5. Гриценко Л.І. Теорія і методика виховання: особистісно-соціальний підхід : навч. посібник студ. вищ. навч. закладів, що навчаються за пед. спец. / Л. І. Гриценко. М., 2008. 237 с.
6. Декларація ООН «Про права осіб з інвалідністю»: прийнята резолюцією 3447 на тридцятій сесії Генеральної Асамблеї ООН від 09.12.1975 року.
7. Декларація ООН «Про права розумово відсталих осіб» : прийнята резолюцією 2856 Генеральної Асамблеї ООН від 20.12.1971 року.
8. Загальна декларація «Про геном людини і права людини», прийнята Генеральною Асамблеєю ООН від 11.10.1997 року.
9. Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики: тези доповідей XXI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 24–25 листопада 2021 р.), у 2-х частинах. Ч. 1. – К.: Університет «Україна», 2021. – 582 с
10. Конвенція ООН «Про права дитини» від 20.11.1989.
11. Наказ Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук України «Про створення умов щодо забезпечення права на освіту осіб з інвалідністю» від 02.12.2005 №691.
12. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження інструкції про встановлення груп інвалідності» від 05.09.2011 N 561.
13. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України «Про затвердження Типового положення про центр професійної реабілітації осіб з інвалідністю» від 09.10.2006 № 372.
14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про індивідуальну програму реабілітації осіб з інвалідністю» від 23.05.2007 року №757.
15. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної типової програми реабілітації осіб з інвалідністю» від 08.12.2006 року № 1686.
16. Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для осіб з інвалідністю, прийняті резолюцією 48/96 Генеральної Асамблеї ООН від 20.12.1993 року.
17. Чайковський М. Є. Соціально-педагогічна робота з молоддю з інвалідністю в умовах вищого навчального закладу : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. Є. Чайковський, О. О. Добровіцька. К. : ТАЛКОМ, 2018. 272 с.

Рекомендовані курси для поглибленого вивчення дисципліни (неформальна освіта):

<https://prometheus.org.ua/courses-catalog/>

<https://ed-era.com/courses/>

<https://www.enableme.com.ua/ua/article/najkrasi-bezkostovni-onlajn-kursi-dla-ukrainciv-11573>

Система оцінювання результатів навчання:

Результати навчальної діяльності здобувачів освіти оцінюються за 100-бальною шкалою в кожному семестрі окремо. За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS. Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру. Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки здобувачам освіти, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів. Загальні критерії оцінювання успішності здобувачів освіти, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче. Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача освіти на семінарських, практичних, лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в

режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань. Реферативні дослідження та есе, які виконує здобувач освіти за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях. Модульний контроль знань здобувачів освіти здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

**Накопичування рейтингових балів із навчальної дисципліни:
Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти**

Поточне тестування та самостійна робота																Залік	Сума не > 100
Модуль 1								Модуль 2									
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3				Змістовий модуль 4					
T1	T2	T3	МК1	T4	T5	МК2		T6	T7	T8	T9	МК3	T10	T11	МК4		
8	3	8	5	8	3	5		8	8	8	8	5	3	3	5	12	

*- залік складається у випадку, коли здобувач освіти не набрав необхідну кількість балів для автоматичного заліку, або ж хоче підвищити свій бал.

T1, T2 ... T11 – теми змістових модулів. МК – модульний контроль. СР – самостійна робота здобувача освіти

Шкала оцінювання результатів навчання:

Оцінка за 100-бальною системою			Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
			залік		
90 – 100	<i>відмінно</i>	5	<i>зараховано</i>	A	<i>відмінно</i>
82 – 89	<i>добре</i>	4		B	<i>добре (дуже добре)</i>
75 – 81	<i>добре</i>	4		C	<i>добре</i>
64 – 74	<i>задовільно</i>	3		D	<i>задовільно</i>
60 – 63	<i>задовільно</i>	3		E	<i>задовільно (достатньо)</i>
35 – 59	<i>незадовільно</i>	2	<i>не зараховано</i>	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 34	<i>незадовільно</i>	2		F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

Політика курсу:

Політика дотримання академічної доброчесності

Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності.

Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація, списування. За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми, відрядження.

Комунікаційна політика

Здобувачі освіти повинні мати активовану пошту. Обов'язком здобувача освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки та відвідування, перегляд інформації у Viber-групі, у розділі сповіщень на платформі Moodle. Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача освіти є робота з дистанційним курсом. Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту кафедри.

Політика щодо пропусків занять

Здобувачі освіти мають відвідувати лекційні та практичні (семінарські) заняття. Відсутність на занятті може бути виправдана поважною причиною. Поважними причинами відсутності вважаються: хвороба, участь у Всеукраїнській студентській олімпіаді, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт чи будь-якому іншому заході, який можна віднести до заходів, що сприяють розвитку здобувачів освіти і поліпшенню іміджу університету (інституту/коледжу). При дистанційній чи змішаній формах організації освітнього процесу відвідуваність занять стає тотожною відвідуваності та активності здобувача освіти (виконанню завдань).

Політика щодо виконання навчальних завдань пізніше встановленого терміну

Здобувачі освіти мають виконувати всі навчальні завдання у встановлені терміни. Здобувач освіти, який не виконав ту чи іншу кількість навчальних завдань вчасно й хоче надолужити прогаяне, може звернутися по допомогу до викладача.

Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач освіти не згоден із оцінюванням його знань, він може оскаржити виставлену викладачем оцінку в установленому порядку.

Бонуси

Здобувачі освіти, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та мають написаний конспект лекцій, отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання / до підсумкової оцінки.

Силабус відповідає змісту ОПП «Соціальна робота» (а саме: відповідність назві дисципліни, кількості кредитів, формі підсумкового контролю, набору компетентностей і результатів навчання) спеціальності І10 Соціальна робота та консультування, яка пройшла процедуру рецензування стейкхолдерами.

Силабус затверджено на засіданні циклової комісії соціально-економічних та загальноосвітніх дисциплін, протокол від «28» серпня 2025 р. № 1.

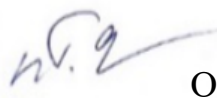
ПОГОДЖЕНО:

Завідувач відділу
освітньої діяльності
Хмельницького фахового коледжу
Університету «Україна»

Наталія ЛУЦКЕВИЧ

Голова циклової комісії
соціально-економічних
та загальноосвітніх дисциплін

Олександр ГАЛКО